raadsvoorstel

Agendapunt 2025, nr. IXb-pm
Zaaknummer 2394274
Te behandelen door S. Metaal-ten Dolle

Onderwerp: Startnotitie herstel stormschade Winterswijk

Aan de raad,

Inleiding
Op 2 juli werd Winterswijk getroffen door een valwind. Woningen, schuren en karakteristiek klein erfgoed raakten beschadigd. Ook het coulisselandschap kreeg het zwaar te verduren. Houtwallen, erfbeplanting en honderden bomen waren niet bestand tegen het natuurgeweld. Dit heeft vervolgens zijn weerslag gehad op wegen, kabels en leidingen. Ook hier was de schade aanzienlijk.

Nadat de storm was gaan liggen volgde een periode van crisisbeheer. Gemeente, hulpdiensten, aannemers en inwoners sloegen de handen ineen en hebben zich de eerste weken na de storm ingezet om de grootste risico's weg te nemen en de omgeving weer toegankelijk te maken. Door goed 'naoberschap' kwam medio juli een einde aan de crisissituatie.

Hoewel met het beëindigen van de crisissituatie en het verrichten van het eerste noodzakelijke herstel al veel werk is verzet, is de weg van herstel nog lang. In de Startnotitie herstel stormschade Winterswijk wordt een eerste aanzet gegeven voor een meerjarig herstel (2025-2029). Het doel is om maatschappelijke meerwaarde re realiseren, waarbij het cultuurlandschap in een betere staat wordt gebracht dan voor de storm en sociale cohesie wordt versterkt. Er wordt een gefaseerde aanpak voorgesteld. Een aanpak die bestaat uit 3 fases:

- Fase 1: Crisis en veilig
  De eerste fase ligt achter ons. Het gaat hier om de eerste weken na de valwind, oftewel: de periode van crisisbeheer. De kosten voor het opruimen en noodzakelijk herstel zijn geraamd op € 413.500,-.

- Fase 2: Veilig en wettelijke verplichtingen
  De tweede fase betreft het nemen van maatregelen voor verder herstel van wegen, bermen en infra. Ook is het noodzakelijk om een inspectie uit te voeren op het gehele gemeentelijke bomenbestand. Deze inspectie en daaruit voorvloeiende snoeiwerkzaamheden moeten eventuele risico's van vallend hout voorkomen. Kosten zijn geraamd op €864.000,-.

- Fase 3a: Herstel gemeentelijk areaal bomen
  In deze fase is het uitgangspunt duurzaam herstel en herplant van bomen langs gemeentelijke wegen en openbaar terrein. Na inspectie in de tweede fase wordt de schade aan het gemeentelijke bomenbestand, als ook de herstelkosten, pas volledig inzichtelijk.

- Fase 3b: Terreinen van derden
  Deze fase richt zich op herstel van landgoederen en particulier terrein. Van belang voor het landschappelijke en cultureel erfgoed van Winterswijk. Er is nog geen zicht op de omvang van de schade en herstelkosten.

De Startnotitie herstel stormschade Winterswijk schetst dus een eerste richting tot herstel, waarbij fases 1 en 2 zich voornamelijk concentreren op 2025 en fases 3a en 3b op de jaren 2026 tot en met 2029. In deze nota wordt voorgesteld om voor het lopende begrotingsjaar de financiële consequenties van de stormschade te verwerken in de 2e Bestuursrapportage 2025. Het betreft in deze niet alleen dekking van (gemaakte) kosten in fases 1 en 2, maar ook een incidentele bijraming om extra capaciteit in te kunnen zetten op de ontwikkeling van het Plan van aanpak in het najaar van 2025. Daarnaast wordt voorgesteld om het Beheerplan Laanbomen 2017-2031 én de Beleidsvisie Landschap en Biodiversiteit als kader te hanteren waarbinnen uitwerking van het Plan van aanpak moet plaatsvinden.

Voorstel
1. Kennis te nemen van de Startnotitie herstel stormschade Winterswijk.
2. De financiële consequenties als gevolg van de stormschade te verwerken in de 2e Bestuursrapportage 2025, bestaande uit:
    a. Een incidentele bijraming van € 413.500,- (Fase 1)
    b. Een incidentele bijraming van € 864.000,- (Fase 2)
    c. Een incidentele bijraming van € 74.400,- ten behoeve van extra personele capaciteit voor het opstellen van het Plan van aanpak.
3. Het Beheerplan Laanbomen 2017-2031 én de Beleidsvisie voor Landschap en Biodiversiteit als kader te hanteren waarbinnen uitwerking van het Plan van aanpak moet plaatsvinden.

Relatie met (huidig) beleid
Beleidsvisie Landschap en Biodiversiteit en het Beheerplan Laanbomen 2017-2031. Er bestaat een onmiskenbare link met de Omgevingsvisie Buitengebied, Vitaal Platteland Winterswijk, de Klimaatadaptatiestrategie 2022-2027, de Groenstructuurvisie bebouwde kom Winterswijk, de Atlas Omgevingskwaliteit, de Basisomschrijving erfgoedwaarden buurtschappen Miste en Corle, de Gebiedsbeschrijving Meddo, de Erfgoednota 2021-2024 en de Beleidsvisie Recreatie en Toerisme Winterswijk 2024.

Beoogd(e) effect(en)
Het herstel is gericht op het realiseren van maatschappelijke meerwaarde, waarbij het cultuurlandschap in een betere staat wordt gebracht dan voor de storm en sociale cohesie wordt versterkt

Argumenten
Ad 1.1. De Startnotitie beoogt na de hectiek van de storm op procesmatige wijze en met een heldere doelstelling invulling te geven aan een periode van herstel op korte en lange termijn.
De fase direct na de storm wordt gekenmerkt door crisisbeheer. Betrokken partijen hebben zich in deze fase dermate snel kunnen organiseren dat men in staat was om snel en adequaat te acteren op hectische en gevaarlijke situaties zodat de veiligheid gewaarborgd kon worden.
Waar ten tijde van crisis voornamelijk in het moment gehandeld wordt, is het nu tijd om stil te staan bij de stand van zaken. Daarom is ruim een maand na de valwind met de beschikbare informatie de Startnotitie herstel stormschade Winterwijk opgesteld. De notitie schetst onder meer een gefaseerde aanpak ‘van crisisbeheer – naar herstel – naar beter’. Gekozen is voor een duidelijke, en voor Winterswijk kenmerkende, doelstelling: het realiseren van maatschappelijke meerwaarde, waarbij het cultuurlandschap in een betere staat wordt gebracht dan voor de storm en sociale cohesie wordt versterkt.

Ad 1.2. De Startnotitie herstel stormschade Winterswijk kan beschouwd worden als de opmaat naar het Plan van aanpak.
Voorliggende startnotitie beoogt zo volledig mogelijk te zijn, maar benadrukt moet worden dat het geen allesomvattend plan is. Daarvoor is nog teveel onduidelijk. Zo is er nog geen volledig inzicht in de schade en herstelkosten en is de lobby voor partnerschap en gewenste financiële steun nog maar net opgestart. Het is eveneens geen eindproduct dat het sluitstuk is van een zorgvuldig doorlopen participatieproces. Dat proces ligt nog voor ons en volgt na raadsbehandeling van de startnotitie in september. Alvorens stakeholders worden betrokken bij het opstellen van het plan van aanpak, wordt eerst de raad in de gelegenheid gesteld om kaders mee te geven waarbinnen herstel van het gemeentelijke bomenbestand (fase 3a) en terreinen derden (fase 3b) kan plaatsvinden. Daartoe wordt in deze nota voorgesteld om voor fase 3a en fase 3b respectievelijk het Beheerplan Laanbomen 2017-2031 en de Beleidsvisie Landschap en Biodiversiteit als kader aan te houden.

Ad 2.1. De beschikbare budgetten zijn niet toereikend om de reeds verrichte- en nog te verrichten (herstel)werkzaamheden te behoeve van fases 1 en 2 te kunnen dekken.
De verrichte- en nog te verrichten (herstel)werkzaamheden zijn vanuit lopende middelen gegund aan aannemers. In de eerste fase ging het dus om acuut beheer en herstel van groen en wegen en in de tweede fase het voldoen aan de algemene zorgplicht ten aanzien van, in dit geval, het gemeentelijke bomenbestand. De algemene zorgplicht is vastgelegd in Omgevingswet en schrijft voor dat de gemeente verantwoordelijk is voor een veilige en gezonde leefomgeving. In de basis betekent dit dat de gemeente de veiligheid moet waarborgen, periodiek moet inspecteren (de zogeheten Boom Veiligheid Controle; BVC) en passende onderhoudsmaatregelen moet nemen. Bestaande budgetten zijn niet toereikend voor algehele dekking van (gepleegde) inzet en te nemen maatregelen. Voorgesteld wordt dan ook om de financiële consequenties te verwerken in de 2e Bestuursrapportage.

Ad 2.2. In de huidige formatie is er geen capaciteit voor het opstellen van een Plan van aanpak.
De gevolgen van de storm en het verwachte langjarige herstel drukt op de ambtelijke capaciteit. Extra capaciteit is gewenst. Extra capaciteit voor het opstellen van het plan van aanpak én extra capaciteit om uitvoering te geven aan het uiteindelijke herstelprogramma. Dit laatste wordt na behandeling van het plan van aanpak doorberekend in het herstelprogramma.

Ad 3. Ondanks de omvangrijke schade blijven de uitdagingen voor het Winterswijkse landschap onverminderd actueel.
Op 1 oktober 2020 is de 'Beleidsvisie Landschap en Biodiversiteit' vastgesteld. Uit de visie valt op te maken dat er een verandering nodig is in ons denken en doen. Geconstateerd wordt dat steeds meer landschapselementen verdwijnen, soorten komen en gaan, boomgaarden worden aangelegd en tuinen steeds meer verhard worden. In de beleidsvisie is de ambitie vastgelegd om het landschap te behouden en te versterken en de biodiversiteit te verbeteren. Een viertal thema's staan daarbij centraal, namelijk: natuurinclusief handelen; samen doen; cultuurlandschap, toekomstig landschap en biodiversiteit en biodiversiteit in de bebouwde kom. Thema's die vandaag de dag nog altijd actueel zijn, zoveel blijkt ook uit de startnotitie. En dat is ook niet verwonderlijk, de thema's geven namelijk invulling aan een langetermijnvisie waarbij herstel van ecosystemen een herstel van lange adem is.

In de beleidsvisie is ook aandacht voor het bomenbestand in Winterswijk. Zo zijn er zorgen over de afnemende vitaliteit van bomen. Veelal door aanhoudende droogte in combinatie met hitte. Uitval maakt inbreuk op landschappelijke, cultuurhistorische en ecologische waarden. Denk aan oude bossen, houtwallen en bomenrijen; ook wel bekend als 'groen erfgoed'. Daarmee is de parallel naar het 'Beheerplan Laanbomen 2017-2031' (vastgesteld op 6 december 2017) snel gemaakt. De beleidsvisie sluit namelijk naadloos aan op het beheerplan. Laanbomen en bomenrijen vormen dan ook een belangrijk onderdeel van het coulisselandschap. Doel van het beheerplan is het behouden en waar mogelijk versterken van het coulisselandschap. Toekomstbestendig en afgestemd op het gebruik. Het beheerplan biedt juridische kaders, cyclische- en eenmalige maatregelen en tot slot een visie per beheergroep. Oftewel een visie per landschapstype bestaande uit oude landschappen en jonge ontginningen.

Zowel de beleidsvisie als het beheerplan zijn tot stond gekomen door bundeling van interne, externe en in het bijzonder lokale expertise. Waaronder door het betrekken van de stichting Waardevol Cultuur Landschap (WCL) en het platform Natuur en Landschap Oost Achterhoek. Deze werkwijze sluit nauw aan op de ambities als genoemd in de startnotitie en sterkt ons in het advies om de beleidsvisie en het beheerplan als kader te hanteren waarbinnen het plan van aanpak uitgewerkt kan worden. Daarmee zou de reeds ingeslagen weg een vervolg krijgen.

Financiële paragraaf incl. subsidiekansen en financiële risico's
Op basis van de gefaseerde aanpak is voor fases 3a en 3b nog geen raming gemaakt. Dit volgt, na behandeling van het plan van aanpak, in het herstelprogramma. Voor fases 1 en 2 geldt dat (herstel)maatregelen al zijn uitgevoerd dan wel dit jaar nog op de planning staan. Het gaat respectievelijk om € 413.500,- en € 864.000,-. De inzet voor het opstellen van een plan van aanpak wordt geraamd op €74.400,-. Hiervoor is geen dekking binnen de begroting. Voorgesteld wordt dit te dekken uit de algemene middelen en deze bedragen incidenteel bij te ramen bij de 2e Bestuursrapportage 2025.

Juridische aspecten/wet- en regelgeving
Omgevingswet.

Aspecten van duurzaamheid
Voorgesteld wordt een duurzaam herstel en het versterken van het buitengebied. Dit betekent dat bij herstel rekening wordt gehouden met maatschappelijk relevante thema's die onder de paraplu van klimaatverandering vallen. Denk aan droogte, biodiversiteit, enzovoorts.

Communicatie/betrokkenenparagraaf
N.v.t.

Relatie met andere besluitvorming/andere projecten
N.v.t.

Vervolgprocedure/evaluatie

September 2025	Startnotitie	Informeren via startnotitie Bijramen fase 1 en 2 Opdracht tot het opstellen van een plan van aanpak inclusief benodigde capaciteit
Eind september 2025	Herstel wegen	Herstellen gaten in wegen als gevolg van omgewaaide bomen
November 2025	Plan van aanpak	Omvang van de schade in beeld gemeentelijk areaal/omgeving Planning herstelprogramma en

		uitvoering Opdracht opstellen Herstelprogramma Stormschade
Plantseizoen 2025	Herstel bomen	Aansluiten bij regulier programma vervangen bomen. Nationale Boomfeestdag 16 november
Juli 2026	Herstelprogramma	
Plantseizoen 2026/27/28/29	Uitvoering herstelprogramma	Omvang volgens vastgesteld Herstelprogramma Stormschade Winterswijk

Winterswijk, 26 augustus 2025
Burgemeester en Wethouders van Winterswijk,

de secretaris, de burgemeester,

B. Freriks-ten Hagen B.J.J. Bengevoord